

СУЧАСНА КУЛЬТУРНА ПРАКТИКА В РЕГІОНАЛЬНИХ ВИМІРАХ

Рецензія на книгу: Виткалов С.В. Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності: монографія. – Рівне: ППДМ, 2012. – 416 с., іл.

Складні суспільно-політичні та економічні реалії в Україні у той же час демонструють розмаїття культурно-мистецького розвитку, доводячи думку про те, що матеріальне підґрунтя не завжди є визначальним чинником культурного поступу чи прогресу. Свідченням чого є не лише яскраве мистецьке життя, але й спроби його теоретично осмислити.

У цьому зв'язку переконливий приклад вищенаведеного дає Рівненщина – надзвичайно оригінальний у культурному плані терен Західної України.

Заснований 1971 року в місті Рівному культурно-освітній факультет Київського державного інституту культури, перетворений 1979 року на самостійний інститут, цей заклад чимало часу формував досить потужне культурне середовище в регіоні. А його трансформація в Інститут мистецтв державного гуманітарного університету 1999 року лише надала його співробітникам “другого дихання”.

Тож сьогодні Рівненщина – це край широкої експериментальної діяльності у бібліотечній мережі. І створення Консорціуму “Історична Волинь”, мета якого – переведення в цифровий формат численних документальних джерел і таким чином розширення до цього доступу читачів, тому переконливе свідчення. Це можна сказати й про експеримент у клубній сфері, і створення культурно – дозвіллевих комплексів в області не лише покращило рівень культурного обслуговування місцевого населення, але й стимулювало значну його ініціативу, прихід на районний рівень виключно місцевих керівників, які добре обізнані з культурною інфраструктурою, знають і намагаються покращити загальний стан культурного життя.

А фестивальний рух – це також окрема сторінка художньої практики області. Навіть їх (фестивалів – С.М.) класифікація: *дитячі* (міжнародні заходи: “Котилася торба...”, “Весняні дзвіночки”, “Бурштинові нотки” та ін.), *молодіжні*: (міжнародні – “Коляда”, “Древлянські джерела”, “Різдвяні піснеспіви”, “Тарас Бульба”, “Шоу-Західний регіон”), як і міжнародні фестивальні заходи професійного мистецтва (“Дивовижний світ органа”, “Блага вість Пересопниці”) та інші виводять Рівненщину на одне з перших місць в Україні за кількісними та фахово насиченими показниками.

Зважаючи на наведене розмаїття, в краї завжди виявлялася спроба осмислити ці явища і час від часу виходила друком різноманітна література переважно публіцистичного чи загалом краєзнавчого характеру, розширюючи таким чином інформаційне поле культури [1].

Друкувалися в краї і книги, присвячені розгляду творчої діяльності окремих постатей цієї сфери [2].

Час від часу з'являлися краєзнавчі розвідки стосовно шляхів розвитку місцевого театру та характеристик окремих його режисерів і акторів [3]. І цей ряд публікацій стосовно висвітлення культурно-мистецького життя області можна продовжити. Однак, майже всі названі та їм подібні публікації ставили за мету лише огляд подій місцевого культурного життя, виходили з позицій краєзнавства тощо, не зачіпаючи теоретичні питання розвитку культури, широкий аналіз явищ культури та процесів у зв'язку з дією світових глобалізаційних чинників, історичний екскурс проблеми, характеристику тенденцій розвитку сфери культури тощо. І в цьому контексті значно звужували характеристику культурного простору Рівненщини.

Тож монографія кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри культурології Рівненського державного гуманітарного університету Сергія Виткалова [4] й намагається

усунути існуючий дисбаланс між потужним культурно-мистецьким життям регіону і його теоретичним осмисленням та інтерпретацією.

Книга являє собою першу синтетичну працю, метою автора якої є подання широкої панорами культурно-мистецького життя Рівненщини, виявлення його витоків, тенденцій тощо і на цій основі обґрунтування певних прогнозних даних.

До переваг аналізованої роботи слід віднести широке застосування мистецтвознавчого підходу в аналізі різних явищ культури, потужну інформаційну базу, сформовану в основному з матеріалів поточних архівів установ культури краю, активним використанням архівної інформації з установ культури Тернопільщини, Житомирщини та Львівщини, а також аналітичних довідок Національних Бібліотек України ім. В.Вернадського та Історичної Національної Бібліотеки України, аналітичних довідок, підготовлених керівному складу області тощо, що дало широкі можливості для інтерпретації наявних фактів.

Роботу вирізняє глибока теоретична частина (розділ I – “Теоретико-методологічні проблеми дослідження регіональної культурної практики”), в якій проаналізовано фактично усі друковані праці, що з’явилися на Рівненщині впродовж останніх 20 років і предметом аналізу яких у тій чи іншій мірі є культурно-мистецькі процеси краю. Загалом 25 параграфів, розміщених у п’яти розділах книги, достатньо повно висвітлюють заявлену тему.

Викликає повагу й розділ II – “Історичне підгрунтя культурних процесів”, спрямований на аналіз історичного підгрунтя культурних процесів, що відбувалися на Рівненщині, адже охоплює значний історичний масив інформації, доводить думку про те, що саме ментальний чинник, помножений на бажання зберегти національну ідентичність, забезпечив країнам сучасні культурні здобутки.

Чимало увага в розділі приділяється виявленню специфіки культурологічної освіти в регіоні, її ролі у становленні мережі початкової художньої освіти, форм підвищення кваліфікації працівників культури, аналізу співпраці різних ланок спеціальної освіти тощо.

Робота цікава також тим, що подає глибоку інформацію стосовно культурно-мистецького потенціалу сучасної Рівненщини, адже акцентує увагу на пам’ятках архітектури, чимало з яких складають окрасу сучасної держави; привабить уважного читача і музейна мережа, що зберігає сьогодні унікальні пам’ятки стародруків, численні книжкові колекції (зокрема фрагменти з 398 книг від XVII – XIX століть бібліотеки князів Любомирських), серії картин В.Г.Короленка, гравюри Н.Орди, найпотужніші в регіоні колекції народного одягу, періодичних видань доби національно-визвольного руху періоду II Світової війни тощо. І все це подається в оригінальній науковій інтерпретації, засвідчуючи опанування автором різноманітних методик мистецтвознавчого аналізу.

Не менш глибоко і професійно проаналізовано автором бібліотечну та клубну мережі області, їх експериментальну діяльність, нові ініціативи, акцентовано увагу на проблематиці культурної сфери тощо, розглянуто тематичну насиченість теле- і радіоефіру, його проблеми, тематику друків місцевих видавництв, репертуар сучасної регіональної книги, обласні Програми підтримки місцевого книговидання. Інакше кажучи – духовний потенціал сучасної Рівненщини.

Викликає особливий інтерес й аналітичний матеріал, професійно опрацьований автором, стосовно питань охорони культурної спадщини в Програмах діяльності місцевих органів влади, адже Рівненщина явно випереджає своїх сусідів із Волині та Житомирщини, як і з інших областей за ефективністю використання саме культурно-охоронного чинника. І в роботі це показано достатньо переконливо. Цей матеріал загалом складає зміст третього розділу монографії.

Окреме місце в контексті аналізованої розвідки посідає IV розділ, спрямований на виявлення специфіки сучасної Рівненщини як сфери реалізації культурних можливостей її населення.

Не торкаючись характеристики інформаційної насиченості розділу, відзначеного загалом професійно підготовленим аналізом стану розвитку музичного та театрального життя, фольклорної основи художньої культури краю, широкої палітри здобутків у сфері

кіно- та фотомистецтва, звернемо увагу лише на параграф, в якому зосереджено увагу на відносно новій, як для Рівненщини, галузі – “зеленому туризмі”. У монографії цей розділ подано досить розлого: характеризуються потенційні можливості цього виду відпочинку, подано адреси та весь спектр послуг, що надається. Акцентовано увагу на тому, що чимало господарів “туристичних садиб” у краї є знаними в Україні фахівцями народної культури – художньої вишивки, ткацтва, різьбярства, соломоплетіння, виробів із чорнодимленої кераміки, народного співу, національної кухні тощо, що певною мірою лише прикрасить відпочинок, познайомить із художніми традиціями краю.

Достатньо специфічним є розділ V – “Проблеми і тенденції культурного поступу Рівненщини”, частина матеріалу якого спрямована на розкриття творчого потенціалу краю у персоналіях. Об’ємний за змістом, він, у той же час, подає достатньо глибокі характеристики художнього спадку провідних діячів культури та художніх колективів Рівненщини, їх концертну, виставкову, наукову діяльність, часто спираючись на сімейні архіви. І в цьому зв’язку він є також достатньо унікальним, оскільки подана в розділі інформація у такому форматі подається вперше.

Загалом аналізовану роботу вирізняє високий рівень дослідницької культури, значна увага та повага до культурної спадщини, добре знання провідних постатей і їх творчого доробку, вміння інтерпретувати наявні факти, виявляти тенденції, а також добрі навички в опрацюванні особистих архівів тощо. Адже саме це і вирізняє дослідника із загального середовища тих, хто лише цікавиться історією та сьогоденням культури краю.

Монографія С.В.Виткалова “Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності” має всі ознаки наукового видання, професійно підготовлений науковий апарат, міцне теоретико-методологічне підґрунтя, а також Географічний та Іменний покажчики, які вражають широтою охоплення проблеми.

Тож сподіваємося, що ця книга стане помітним явищем у вивченні регіональної культурної практики України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Див.: Столярчук Б.Й. Контрабасисти Рівненщини / Богдан Столярчук. – Рівне: О.Зень, 2005. – 37 с.; Він же: Митці Рівненщини. – Рівне: О.Зень, 2012. – 276 с.
2. Каневська Г.Г. Наталя-Марія Фарина / Г.Г.Каневська. – Рівне: Волинські обереги, 2005. – 53 с.; Дацков А.І. “...Цим і живу”: творчий портрет Бориса Забути / Анатолій Іванович Дацков. – Рівне: Волинські обереги, 2008. – 112 с.; Столярчук Б.Й. Тетяна Перенчук. Записки. Спілкування. Діалоги. – Рівне: О.Зень, 2007. – 127 с.; Він же: В’ячеслав Старченко. Спогади, матеріали, документи. – Рівне, 2008. – 132 с.; Він же: Валентин Колосов – живописець і скульптор. – Рівне, 2009. – 87 с.
3. Жилінський І.Ф. Історія театрального мистецтва Рівненщини / І.Ф.Жилінський. – Рівне: О.Зень, 2011.
4. Виткалов С.В. Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності: монографія / Сергій Виткалов. – Рівне: ПП ДМ, 2012. – 416 с. + 48 іл.